

อนาคตภาพของวิชาชีพศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568)

¹ ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทรศัพท์ 08-6347-2322 อีเมล : wansiri.c@arts.kmutnb.ac.th
รับเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2563 ตอบรับเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563 DOI:10.14416/j.faa.2020.24.010

วิมล เหมือนคิด ¹
ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร ²
วันศิริ เจาตระกูล ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอนาคตภาพของวิชาชีพศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิชาชีพศึกษาทั่วไป รวมทั้งผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาชีพศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไปจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพของวิชาชีพศึกษาทั่วไปจะเน้นการยึดหลักพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พัฒนากระบวนการคิด โดยใช้ทักษะทางปัญญาที่สูงขึ้น เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เรียนรู้ เข้าใจปัญหาสังคม และตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม เน้นความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์ ที่มีการออกแบบกระบวนการสอนที่หลากหลาย และกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานที่ชัดเจน โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรจำนวน 30 หน่วยกิต เพียงพอแล้ว ส่วนการแบ่งสัดส่วนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาชีพศึกษาทั่วไปควรเป็นไปตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ : อนาคตภาพ วิชาชีพศึกษาทั่วไป ทศวรรษหน้า

¹ รองศาสตราจารย์ ชำระการบ้านัญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³ นักวิชาการศึกษานานาชาติ ประจำสำนักงานคณบดี คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

The Trend of General Education in Higher Education in the Next Decade (2015 - 2025)

¹ Corresponding Author, Tel. 08-6347-2322, E-mail : wansiri.c@arts.kmutnb.ac.th
Received 26 February 2020; Accepted 3 July 2020

Wimol Muankid ¹
Pinkanok Wongpinpech ²
Wansiri Chaotragool ³

Abstract

The objective of this research was to study the trend of general education in higher education institutions in the next decade (B.E. 2015 - 2025). Targets were 15 experts who were a significant part of and involved in general education arrangement and experts with 8 years' experience or more of teaching general education in higher education institutions. The research instrument was questionnaire that was a 5-level rating scale. The data was analyzed using median and interquartile range. The results of this research revealed that the trend of general education would emphasize enhancing students to be excellent human beings in physical, mental, and cognitive aspect. They should develop their thinking process using higher cognitive skills. Also, it would emphasize encouraging students to have social responsibilities, examine and understand social issues, be aware of participation in problem solving, and have life skills in consideration of morality and ethics. Lastly, it would emphasize the relation between the contents and today's social condition, students' ways of life, and national and international social change. It should be applied knowledge that was designed with various teaching strategies and clear performance appraisal criteria. The course structure of 30 credits should suffice. Credit rationing of general education should be in line with each university context.

Keywords : Trend, General Education, Next Decade

¹ Associate Professor, Retired government employee, Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

² Associate Professor Ph.D., Lecturer, Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

³ Wansiri Chaotragool, Professional Level Academic Affairs, Office of Dean, Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

1. บทนำ

วิชาศึกษาทั่วไป เป็นรายวิชาที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รู้จักการดำเนินชีวิตได้ตั้งงาม มีปัญญา มีความสุข สร้างสรรค์และเกื้อกูลสังคมและธรรมชาติแวดล้อม ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2550) กล่าวว่า “...วิชาศึกษาทั่วไปสร้างบัณฑิต วิชาชีวะและวิชาเฉพาะ สร้างเครื่องมือให้บัณฑิต...” จนเป็นที่ยอมรับนับถือว่าท่านเป็น นักปราชญ์ทางด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 กำหนดไว้ว่า “...วิชาศึกษาทั่วไป เป็นวิชาที่เสริมสร้างความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก” จะเห็นได้ว่าวิชาศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมายครอบคลุมไปถึงประชาคมนานาชาติ กอปรกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับปฏิญญาอาเซียน ได้แก่ 1) การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน 2) การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษาและประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสม 3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 4) การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน และ 5) การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จากนโยบายดังกล่าวที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญนั้น จำเป็นต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยทบวงมหาวิทยาลัย (ในขณะนั้น) ได้มีประกาศเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 กำหนดให้หลักสูตรในระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรต้องประกอบด้วย “วิชาพื้นฐานทั่วไป” อย่างน้อย 30 หน่วยกิต ในปี พ.ศ. 2532 ทบวงมหาวิทยาลัย ได้ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีใหม่ และใช้คำว่า “วิชาศึกษาทั่วไป” แทน “วิชาพื้นฐานทั่วไป” ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ขึ้นและให้นิยามหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า

“หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจในธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีประกาศ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF : HEEd) ขึ้น ด้วยความมุ่งหมายจะจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของบัณฑิต เพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตทุกระดับ คุณวุฒิ และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีไว้อย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558” ขึ้น ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยได้ให้นิยาม โครงสร้างหลักสูตร และจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใดๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป เน้นให้ผู้เรียนมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF : HEd) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตระดับปริญญาตรีดังกล่าว วิชาศึกษาทั่วไปจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในวิชาศึกษาทั่วไป จำเป็นต้องสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในอนาคต ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาอนาคตภาพของการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งนักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรใจทิพย์ เข็วรัตนพงษ์ (2539) เห็นว่า การมองอนาคตภาพของหลักสูตรที่มีความสำคัญระดับชาติ ควรจะต้องมองไปข้างหน้าไม่ต่ำกว่า 10 ปี เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมคนให้พร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต จากมูลเหตุข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงอนาคตภาพของการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป โดยใช้วิธีการศึกษาอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)ซึ่งจะทำให้ได้อนาคตภาพของวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568) ตามประเด็นสำคัญต่างๆ ที่ทำให้ทราบถึงทิศทางและแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียน อาทิ ปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษา วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดเนื้อหาของรายวิชาในอนาคต อันเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะได้เตรียมความพร้อมและวางแผนในการบริหารหลักสูตรให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพของวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568)

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

3.1 การกำหนดผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา วิชาศึกษาทั่วไป 2) ผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์การเรียนรู้ทั่วไป 3) ผู้แทนของมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยและมีประสบการณ์ในการสอน วิชาศึกษาทั่วไปใน สถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 ท่าน ทั้งนี้จำนวนผู้เชี่ยวชาญนี้สอดคล้องกับที่ Macmillan (1971 อ้างถึงใน นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2560) ที่ได้เสนอว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13-17 คน มีช่วงของความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 0.54-0.50

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์หรือ EDFR รอบที่ 1

คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ (EDFR รอบที่ 1) คือ แบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษา 2) ด้านวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป 3) ด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไป 4) ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป 5) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และ 6) ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ซึ่งกรอบดังกล่าวได้จากการสังเคราะห์แนวคิด หลักการ เอกสาร รายงานการสัมมนา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา (ปนัดดา เจียรกุล, 2541; วันเพ็ญ วรรณโกมล และคณะ, 2552; ปัทมาสน์ บุญทรง, 2555)

3.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์เนื้อหาจากขั้นตอนที่ 3 มาสร้างเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ตั้งแต่ 1 - 5 โดยเรียงลำดับจากแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงน้อยที่สุดไปหาแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง มากที่สุด ยึดตามประเด็นหลัก 6 ประเด็นในข้อ 3.2

3.5 ขั้นตอนการทำ EDFA รอบที่ 2

เมื่อได้แบบสอบถามแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย EDFA รอบที่ 2 โดยนำส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เมื่อได้แบบสอบถามคืนครบถ้วนแล้ว นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 โดยเกณฑ์ความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น พิจารณาในระดับมากและมากที่สุดคือ ค่าคะแนนมัธยฐานตั้งแต่ 3.50 - 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของข้อความใดมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.99 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน (Consensus)

4.1 ผลการวิเคราะห์ด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษา	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. ต้องเน้นลักษณะวิชาที่เชื่อมโยงการทำงานกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน สามารถทำให้ผู้เรียนทำงานได้และทำงานเป็น	4.47	1.00	มาก	สูง
2. พัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดสิ่งใหม่ๆ โดยใช้ทักษะทางปัญญา ที่สูงขึ้น	3.73	1.00	มาก	สูง
3. พัฒนาระบวนการคิดของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
4. ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้	4.87	0.00	มากที่สุด	สูงมาก
5. พัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.67	1.00	มากที่สุด	สูง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยปรัชญาและแนวคิดที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกันระดับสูงมากและสูงคือ การจัดการศึกษาทั่วไปยึดหลักการ

(ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540)

3.6 ขั้นตอนการเขียนภาพอนาคต

เป็นขั้นตอนนำผลที่พบความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในระดับมากและมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน (Consensus) มาทำการเรียบเรียงและสรุปเป็นอนาคตภาพของวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพของวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2558 - 2568) พบผลที่สำคัญดังนี้

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ พัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพัฒนาระบวนการคิดของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป (Mdn = 4.87, 4.67 และ 4.60, IR = 0.00, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. เพื่อให้ผู้เรียนคำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานของสังคมไทย	4.73	0.50	มากที่สุด	สูงมาก
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสอนให้เรียนรู้ เข้าใจปัญหาสังคม และตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	4.93	0.00	มากที่สุด	สูงมาก
3. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยสามารถบูรณาการกับวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้	4.53	1.00	มากที่สุด	สูง
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	4.87	0.00	มากที่สุด	สูงมาก
5. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด สติปัญญาที่เป็นอิสระ มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
6. เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและสื่อความคิดออกมาได้อย่างถูกต้อง	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
7. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และมีผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ตามที่กำหนดในรายวิชา	4.00	1.00	มาก	สูง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไปที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกันระดับสูงมาก คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสอนให้เรียนรู้ เข้าใจปัญหาสังคม และตระหนักในการ

เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานของสังคมไทย (Mdn = 4.93, 4.87 และ 4.73, IR = 0.00, 0.00 และ 0.50 ตามลำดับ) และชีวิตประจำวันได้ (Mdn = 4.60, 4.60 และ 4.53, IR = 1.00, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ตารางที่ 3 ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไป	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. ควรมีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย	4.13	1.50	มาก	สูง
2. ควรเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต	4.67	0.50	มากที่สุด	สูงมาก
3. ควรเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
4. ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	4.07	1.50	มาก	สูง
5. ควรเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองภายใต้หลักการที่ถูกต้อง	4.33	1.00	มาก	สูง
6. ควรเป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์	4.33	1.00	มาก	สูง

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไปที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกันระดับสูงมากและสูง คือ เนื้อหาสาระควร

เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต และควรเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Mdn = 4.67 และ 4.60, IR = 0.50 และ 1.00)

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ตารางที่ 4 ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านโครงสร้างของหลักสูตร	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. โครงสร้างของหลักสูตร จำนวน 30 หน่วยกิตมีความเพียงพอแล้ว	4.40	1.00	มาก	สูง
2. โครงสร้างของหลักสูตรในกลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชา อื่นๆ นอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาจีน กัมพูชา เวียดนาม และให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ	4.00	1.00	มาก	สูง
3. กลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชาภาษาไทย ที่เน้นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนโครงการ รวมทั้งสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านและฟังได้	4.27	1.00	มาก	สูง
4. การแบ่งสัดส่วนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปควรเป็นไปตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย	4.33	1.00	มาก	สูง
5. จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละหลักสูตร	4.00	1.50	มาก	สูง

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยเห็นด้วยในระดับมากและสอดคล้องกันระดับสูง ได้แก่โครงสร้างของหลักสูตร จำนวน 30 หน่วยกิตมีความเพียงพอแล้ว การแบ่งสัดส่วนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปควรเป็นไปตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย กลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชาภาษาไทยที่เน้นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้เรียน

มีความสามารถในการเขียนโครงการ รวมทั้งสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านและฟังได้ โครงสร้างของหลักสูตรในกลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาจีน กัมพูชา เวียดนาม และให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละหลักสูตร (Mdn = 4.40, 4.33, 4.27, 4.00 และ 4.00, IR = 1.00, 1.00, 1.00, 1.00 และ 1.50 ตามลำดับ

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบรรยากาศการเรียนรู้ วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ตารางที่ 5 แสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. ผู้สอนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
2. ผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น	4.80	0.00	มากที่สุด	สูงมาก
3. ผู้สอนมีวิธีการสอนที่หลากหลายโดยใช้วิธีการสอนแบบใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) โครงการงานเป็นฐาน (Project Based Learning) และวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning)	4.67	1.00	มากที่สุด	สูง
4. ผู้สอนเน้นการจัดการเรียนการสอนนอกชั้นเรียนมากขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมหรือจัดทำโครงการโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.47	1.00	มาก	สูง
5. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ (Consultants) เป็นพี่เลี้ยง (Coaching) กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเอง แสวงหาความรู้เอง รู้จักประเมินตนเอง	4.67	1.00	มากที่สุด	สูง
6. ผู้สอนต้องมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร วิเคราะห์ ถิ่นกรอง และสามารถสรุปประเด็นเพื่อเชื่อมโยงไปสู่บทเรียน	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
7. สื่อการเรียนการสอนควรใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-book และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)	3.93	0.50	มาก	สูงมาก
8. มหาวิทยาลัยต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และพร้อมรองรับการใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ	4.27	1.50	มาก	สูง
9. สื่อการสอนต้องเป็นสื่อที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย	4.60	1.00	มากที่สุด	สูง
10. เนื้อหาของสื่อที่ใช้สอนอาจใช้ข่าวสารทางสังคมที่กำลังได้รับความสนใจ หรือปัญหาสังคม เป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์ปัญหา เชื่อมโยงสู่บทเรียน	4.67	1.00	มากที่สุด	สูง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
11. ห้องสมุดต้องมีระบบสารสนเทศที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง	4.27	1.00	มาก	สูง
12. ผู้เรียนต้องมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแยกแยะ การกลั่นกรอง และสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์	4.47	1.00	มาก	สูง
13. ห้องสมุดควรมีพื้นที่สำหรับให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.27	1.00	มาก	สูง

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก

ที่สุดและสอดคล้องกันระดับสูงมาก คือ ผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น (Mdn = 4.80, IR = 0.00)

4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ตารางที่ 6 ค่ามัธยมศึกษา และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า

ด้านการวัดและประเมินผล	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับแนวโน้ม	ความสอดคล้อง
1. ควรมีการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการประเมินทั้งการสังเกต การติดตามผลเป็นระยะ	4.47	1.00	มาก	สูง
2. ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานของผู้เรียนที่ชัดเจนแน่นอน	4.73	0.50	มากที่สุด	สูงมาก
3. ควรมีการกำหนดสัดส่วนคะแนนในส่วนของการร่วมกิจกรรมมากกว่าคะแนนการสอบ	4.53	1.00	มากที่สุด	สูง
4. การประเมินต้องมีการอิงหลักวิชาในการประเมิน เช่น การประเมินอิงกลุ่ม อิงเกณฑ์	4.33	1.00	มาก	สูง
5. ในบางกิจกรรมควรใช้การประเมินแบบ 360 องศา โดยให้ผู้สอน ผู้เรียน และกลุ่มเพื่อน มีส่วนร่วมในการประเมิน	4.53	1.00	มากที่สุด	สูง
6. ใช้เกณฑ์การวัดพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนร่วมกับคะแนนสอบวัดความรู้และความสามารถอื่นๆ	4.40	1.00	มาก	สูง
7. การประเมินผลควรนำผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) มาเป็นตัวตั้งเพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน	4.33	1.00	มาก	สูง

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไป พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยระดับมากที่สุดและสอดคล้องกันระดับสูงมากและสูง ได้แก่ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานของผู้เรียนที่ชัดเจน แน่นอน กำหนดสัดส่วนคะแนนในส่วนของการร่วมกิจกรรมมากกว่าคะแนนการสอบ ในบางกิจกรรมควรใช้การประเมินแบบ 360 องศา โดยให้ผู้สอน ผู้เรียน และกลุ่มเพื่อนมีส่วนร่วมในการประเมิน (Mdn = 4.73, 4.53 และ 4.53, IR = 0.50, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

5.1 ด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้าจะเน้นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ พัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาเปรียบเสมือนเข็มทิศที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา กล่าวคือถ้าประเทศต้องการคนที่มีคุณภาพเพื่อไปพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองก็ต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาคน ดังนั้นการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้า จึงเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและความรู้ รวมทั้งมีกระบวนการคิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป ดังที่ วิชัย ต้นศิริ (2539) กล่าวว่า คนคือองค์รวมของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนาที่แท้จริง มิใช่เป็นการสร้างความสามารถของมนุษย์ในเชิงเศรษฐกิจแต่คือการพัฒนาคนทุกด้านทั้งกายใจ และปัญญา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปนัดดา เจียรกุล (2541) ที่ศึกษาแนวโน้มหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2541-2550) พบว่าด้านปรัชญาเน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างมีปัญญาและมีคุณธรรม

5.2 ด้านวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้าจะเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสอนให้เรียนรู้ เข้าใจปัญหาสังคม และตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานของสังคมไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากมาย มีแนวโน้มการแข่งขันที่สูง ปัญหาต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นตามมา ดังนั้นการเตรียมพร้อมที่เน้นให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าใจปัญหาและตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา จะช่วยเพิ่มทักษะให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของชูดิมา สุวรรณทะ (2540) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่าผู้สอนระบุว่า วัตถุประสงค์ของกระบวนวิชาส่วนใหญ่สนับสนุนวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไปในประเด็นมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เข้าใจสังคม มองเห็นปัญหาในสังคม พร้อมทั้งจะรับผิดชอบต่อและแก้ไขปัญหาของตนเอง ผู้อื่นได้เหมาะสม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และผลการศึกษาของปนัดดา เจียรกุล (2541) ที่ศึกษาแนวโน้มหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบัน อุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2541-2550) พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร และมีทักษะพื้นฐานในเชิงสากลเพื่อการดำรงชีวิต เข้าใจปัญหาและความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก มีความรับผิดชอบต่อและทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

5.3 ด้านการจัดเนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า ควรเน้นความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต และเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ควรเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเองภายใต้หลักการที่ถูกต้องรวมทั้งเป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์ มีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย และเนื้อหาสาระควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเห็นด้วยที่พบว่า เนื้อหาสาระของวิชาศึกษาทั่วไปควรเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม

ปัจจุบันเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และลักษณะวิชาที่เชื่อมโยงการทำงานกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ค้นพบของการศึกษาไทยในอนาคตที่ตั้งสมหวัง พิริยานุวัฒน์ และคณะ (2541) ได้กล่าวไว้ว่าหลักสูตรโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ควรมีลักษณะกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลายและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิต นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539) ได้เสนอแนวคิดว่าควรมีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

5.4 ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า จำนวน 30 หน่วยกิตมีความเพียงพอแล้ว การแบ่งสัดส่วนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปควรเป็นไปตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย กลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชาภาษาไทย ที่เน้นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โครงสร้างของหลักสูตรในกลุ่มวิชาภาษาควรมีรายวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาจีน กัมพูชา เวียดนาม และให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละหลักสูตร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 30 หน่วยกิตมีความเหมาะสมแล้ว เพราะเมื่อเทียบสัดส่วนกับการเรียนตลอดหลักสูตรในระดับปริญญาตรี 4 ปี ซึ่งต้องมีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต คิดเป็น 1 ใน 4 ของหน่วยกิตทั้งหมด จึงน่าจะเพียงพอแล้ว สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ที่เห็นว่าโครงสร้างจำนวน 30 หน่วยกิตเพียงพอแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับของต่างประเทศที่ไม่ระบุจำนวนหน่วยกิต แต่ระบุว่าเป็นการจัดการเรียนการสอน 1 ใน 4 ของหลักสูตรที่เป็นโครงสร้างรวม แต่ประเด็นที่สำคัญควรอยู่ที่การจัดการเรียนการสอน การมุ่งเน้นที่กระบวนการ (Process) โดยไม่เน้นเนื้อหา (Content) เป็นหลัก และเมื่อออกแบบกระบวนการได้ดีแล้ว น่าจะลดจำนวนหน่วยกิตลงได้อีก นอกจากนี้ สุวรรณี สิมะกรพันธ์ และคณะ (2559) ได้ประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พบว่า โครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ 30 หน่วยกิตมีความเหมาะสมแล้วเช่นกัน

5.5 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า จะเน้นให้ผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น ใช้กิจกรรม โครงการและวิจัยเป็นฐาน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเอง แสวงหาความรู้เอง รู้จักประเมินตนเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สังคมในทศวรรษหน้า เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา การสอนโดยวิธีบรรยายในห้องเรียนอย่างเดียวคงไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เพราะความรู้มีอยู่ ทุกหนทุกแห่งในโลกนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของปีทมาสน์ บุญทรง อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และสุพร ตั้งสมรพงษ์ (2555) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าด้านวิธีการสอนนักศึกษา มีความเห็นว่าเหมาะสมระดับมาก เพราะผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายตามลักษณะของเนื้อหาวิชา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ มีการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกศึกษาค้นคว้าได้ตามหัวข้อที่สนใจ ภายในขอบข่ายของเนื้อหาวิชานั้นๆ ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5.6 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไปในทศวรรษหน้า จะมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานของผู้เรียนที่ชัดเจน แน่นนอน กำหนดสัดส่วนคะแนนในส่วนของการร่วมกิจกรรมมากกว่าคะแนนการสอบ ในบางกิจกรรมควรใช้การประเมินแบบ 360 องศา โดยให้ผู้สอน ผู้เรียน และกลุ่มเพื่อน มีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนและสัดส่วนคะแนนกิจกรรมควรมากกว่าคะแนนสอบ เพราะจากผลการศึกษาด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญต่างมีความเห็นสอดคล้องกันสูงมากที่ระบุว่าผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบกระบวนการสอนและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น วิธีการสอนแบบใช้กิจกรรมเป็นฐานใช้โครงการเป็นฐาน และใช้การวิจัยเป็นฐาน และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักและเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา คำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้สอนจึงต้องออกแบบกระบวนการสอนและใช้วิธีการสอนรูปแบบต่างๆ ผสมผสานกัน การประเมินผลจึงควรมีเกณฑ์ที่ชัดเจน และเน้นสัดส่วนคะแนน

กิจกรรมมากกว่าคะแนนสอบ เพราะผลการเรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน บางอย่างไม่สามารถประเมินได้ด้วยการทำข้อสอบ เช่น คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม จึงมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง การวัดพัฒนาการทางด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยวิธีสังเกต และติดตามผลเป็นระยะๆ ร่วมกับการสอบวัดความรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของทวิตต์ มณีโชค (2549) กล่าวว่า การประเมินและตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ต้องการเน้นมากน้อยระดับใด ควรตัดสินจากข้อมูลที่ผ่านการวัดโดยใช้เครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลาย

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบในครั้งนี้เห็นได้ว่าในทศวรรษหน้าจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไปเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเรียนรู้ เข้าใจปัญหาสังคม และตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่งแตกต่างไปจากปัจจุบันที่เน้นการบูรณาการองค์ความรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตและวิถีความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันและอนาคต ส่วนเนื้อหาสาระและบรรยากาศการเรียนการสอน เน้นความเกี่ยวข้องกับสังคมเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต เป็นองค์ความรู้เชิงประยุกต์ที่สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยและผู้สอนออกแบบกระบวนการสอน อำนวยความสะดวก เป็นที่เอื้อให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่เน้นเนื้อหาเบ็ดเสร็จในรายวิชาเดียวและยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ในระดับนโยบาย มหาวิทยาลัยสามารถนำผลการวิจัยมาวางแผนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ภายใต้ปรัชญาและแนวคิดที่ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้

6.1.2 ควรมีเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนวิชาศึกษาทั่วไปที่หลากหลายจากอาจารย์ผู้สอนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้มีความหลากหลายมากขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการวิจัย ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีบริบทต่างกัน

6.2.2 ควรมีการวิจัยความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป ผู้ใช้บัณฑิต นักศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปได้ตรงตามความต้องการต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *นโยบาย 5 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ*. สัมมนาทางวิชาการเรื่องเปิดประตูการเรียนรู้สู่อาเซียน : รูปแบบการสอนอุดมศึกษายุคใหม่ 20 กรกฎาคม 2555 ณ อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *ศึกษิตแห่งศตวรรษที่ 21 : แนวคิดปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : ซีซีเอสมีเดีย.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุดิมา สุวรรณทะ. (2540). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ทวิตต์ มณีโชติ. (2549). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. นนทบุรี : เกรทเอ็ดดูเคชั่น.

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2560). การนำเทคนิคเดลฟายไปใช้สำหรับการวิจัย. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 47-64.

ปนัดดา เจียรกุล. (2541). *แนวโน้มหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวง มหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- ปัทมาสน์ บุญทรง อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และสุวพร ตั้งสมวรวงษ์. (2555). การจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรีมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักศึกษา. *วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 6(2), 109-121.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *การศึกษาเพื่อ สร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม
- ละเอียด แจ่มจันทร์. (2540). *อนาคตภาพของหลักสูตร พยาบาลศาสตร์สำหรับพยาบาลวิชาชีพของวิทยาลัย พยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (วิทยาลัย พริญญาพยาบาลบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล และคณะ. (2552). *รายงานการประเมิน หลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัย ราชภัฏธนบุรี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริม วิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). *โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต แนวคิดและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์ และคณะ. (2541). *วิสัยทัศน์ของ การศึกษาไทยในอนาคต. วารสารศรีปทุม*, 1(1), 9-30.
- สุวรรณี สิมะกรพันธ์ และคณะ. (2559). *การประเมินหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัย ราชภัฏธนบุรี*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.